

Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy

Badania lekarskie pracowników

Medical examinations of employees

Pracownik przebywał na zwolnieniu lekarskim ponad 30 dni. W tym czasie upłynęła ważność ostatnich badań okresowych. Czy pracodawca postąpi prawidłowo, jeżeli po zakończeniu choroby skieruje pracownika tylko na badania kontrolne, czy może w takim przypadku powinien skierować pracownika także na badania okresowe?

Do podstawowych obowiązków pracodawcy należy sprawowanie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami. W ramach badań profilaktycznych wyróżnia się badania wstępne, okresowe i kontrolne. Zgodnie z art. 229 § 1 k.p. wstępnym badaniem lekarskim, z zastrzeżeniem § 1¹, podlegają:

- 1) osoby przyjmowane do pracy,
- 2) pracownicy młodociani przenoszeni na inne stanowiska pracy i inni pracownicy przenoszeni na stanowiska pracy, na których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe.

Pracownik podlega okresowym badaniom lekarskim. W przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, pracownik podlega ponadto kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku — art. 229 § 2 k.p.

Sąd Najwyższy w wyroku z 10 maja 2000 r., I PKN 642/99, OSNP 2001/20/619, orzekł, że zawinione (z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa) niewykonanie przez pracownika zgodnego z prawem polecenia poddania się kontrolnym badaniom lekarskim, jako naruszające obowiązek wykonania polecenia dotyczącego pracy (art. 100 i art. 211 pkt 5 k.p.), może stanowić podstawę niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p.

Wstępne, okresowe i kontrolne badania lekarskie przeprowadza się na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę, który ponosi koszty tych badań. Badania profilaktyczne kończą się orzeczeniem lekarskim stwierdzającym:

- 1) brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku albo
- 2) istnienie przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku

– w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania. Przepis art. 229 § 4 k.p. zakazuje pracodawcy dopuszczenia do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie.

Może dojść do sytuacji, w której pracownik będzie przebywał na zwolnieniu lekarskim dłużej niż 30 dni, a jednocześnie w tym samym czasie upłynie termin ważności badań okresowych. W takim przypadku pracodawca powinien skierować pracownika zarówno na ba-

dania kontrolne, jak i okresowe. Celem badań kontrolnych jest bowiem ustalenie, czy choroba pracownika nie wpłynęła na możliwość wykonywania dotychczasowej pracy, natomiast badania okresowe służą weryfikacji, czy pracownik jest zdolny do wykonywania danego rodzaju pracy w określonych warunkach pracy.

Należy dodać, że zgodnie z art. 12a ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2021 poz. 2095 z późn. zm.), w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, od dnia ogłoszenia danego stanu, zawiesza się wykonywanie obowiązków związanych z wykonywaniem badań okresowych pracowników. Po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii albo po odwołaniu stanu epidemii, pracodawca i pracownik są obowiązani niezwłocznie podjąć wykonywanie zawieszonych obowiązków i wykonać je w okresie nie dłuższym niż 180 dni od dnia odwołania danego stanu.

Jednocześnie ustawa w art. 31m przewiduje, że orzeczenia lekarskie wydane w ramach wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich, których ważność upłynęła po 7 marca 2020 r., zachowują ważność, nie dłużej jednak niż do upływu 180 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Zawieszenie obowiązku wykonywania badań okresowych przez pracowników oraz obowiązku kierowania pracowników na badania okresowe przez pracodawców oznacza, że pracodawca może dopuścić do pracy pracownika, któremu po 7 marca 2020 r. upłynęła ważność okresowych badań lekarskich. Badania te zachowują ważność do upływu 180 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. Po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii pracodawca w ciągu 180 dni powinien skierować pracownika na badania okresowe, a pracownik poddać się badaniom.

W odróżnieniu od badań okresowych, w czasie epidemii utrzymano obowiązek wykonania badań wstępnych i kontrolnych. Wyjątek dotyczy osób zatrudnianych na stanowisko administracyjno-biurowe, które w trakcie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii nie podlegają wstępnym badaniom lekarskim, jeżeli posiadają aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie i pracodawca stwierdzi, że warunki te odpowiadają warunkom występującym na danym stanowisku pracy.

Mgr Katarzyna Pietruszyńska-Jarosz

radca prawny

Departament Prawny

Głównego Inspektoratu Pracy

e-mail: katarzyna.pietruszynska-jarosz@gip.pip.gov.pl